१२५

कक्षीवान् दैर्घतमस औशिजः।स्वनयस्य दानस्तुतिः। त्रिष्टुप्, ४-५ जगती।

प्राता रत्नं प्रातरित्वा दधाति तं चिकित्वान्प्रतिगृह्या नि धत्ते।

तेन प्रजां वर्धयमान आयू रायस्पोषेण सचते सुवीरः॥ १.१२५.०१

प्रातः- प्रभाते। रत्नम्- रमणीयां सम्पदम्। दधाति- दाता प्रददाति। प्रभातवेळा दानार्हा। तम्- तां सम्पदम्। प्रातरित्वा- प्रभात एव। चिकित्वान्- विद्वान्। प्रतिगृह्य- स्वीकृत्य। नि धत्ते। तेन- तेन रत्नेन। प्रजाम्- स्वसन्ततिम्। जनसामान्यं वा। वर्धमानः- पोषयन्। आयुः- स्वजीवनं च पोषयन्। रायस्पोषेण- दानयोग्यधनपोषेण। सुवीरः- सुसमर्थः। सचते- सङ्गच्छते। अथवा। प्राता रत्नमिन्द्रोऽस्मै ददाति। स विद्वानिन्द्रात् प्राप्तं प्रतिगृह्य निधत्ते। तेन क्षेमं विन्दत इति भावः॥१॥

सुगुरसत्सुहिरण्यः स्वश्वो बृहदस्मै वय इन्द्रो दधाति।

यस्त्वायन्तं वसुना प्रातरित्वो मुक्षीजयेव पदिमुत्सिनाति॥ १.१२५.०२

प्रातरित्वा- प्रातरेव। यः। आयन्तम्- स्वं प्रत्यायान्तम्। मुक्षीजयेव- मोक्षजभावना यथा। पदिम्- चित्तवृत्तिगतिम्। उत्सिनाति- उद्बध्नाति। तथा। वसुना- संपदा। पदिम्- अस्य पादगतिमन्यत्र याचनार्थं गमनात्। उत्सिनाति- उद्बध्नाति निवर्तयते। अस्मै- तस्मै। सुगुः- शोभनरश्मियुक्तः। सुहिरण्यः- शोभनहितरमणीयतत्त्वयुक्तः। स्वश्वः- शोभनप्राणः। इन्द्रः- परमेश्वरः वशीकरणदेवता। बृहत्- महत्। वयम्- धनम्। दधाति- प्रयच्छति॥२॥

आयमद्य सुकृतं प्रातरिच्छन्निष्टेः पुत्रं वसुमता रथेन।

Dr. Rangaji

WEBOLIM

अंशोः सुतं पायय मत्सरस्य क्षयद्वीरं वर्धय सूनृताभिः॥ १.१२५.०३

अद्य- अस्मिन् दिने। प्रातः- प्रभाते। वसुमता रथेन- सोमयुक्तेन वाहनेन। रससंपन्नगत्येत्याध्यात्मिके। सुकृतम्- शोभनकर्म। इच्छन्- कामयमानः। इष्टेः- दानस्य सङ्गतिकरणस्य देवपूजायाः। पुत्रम्- वत्सवत् स्थितमुपासकम्। आयम्- आगतोस्मि। मत्सरस्य अंशोः सुतम्- तृप्तिकरं निष्पादितरसम्। पायय- तं दातारं पाययानुभावय। सूनृताभिः- प्रियहितवाणीभिः। क्षयद्वीरम्- स्वसदने धीरैरध्यात्मसाधनसमर्थैर्युक्तम्। वर्धय ॥३॥

उप क्षरन्ति सिन्धवो मयोभुव ईजानं च यक्ष्यमाणं च धेनवः।

पृणन्तं च पपुरिं च श्रवस्यवो घृतस्य धारा उप यन्ति विश्वतः॥ १.१२५.०४

ईजानं च- दानमुपासनं सङ्गतिकरणमनुष्ठितवन्तं च। यक्ष्यमाणं च- दानायोपासनाय सङ्गतिकरणाय सङ्कल्पितवन्तम्। पृणन्तं च- प्रीणयन्तम्। पपुरिं च- प्रीणनशीलं च। मयोभुवः- आनन्दभूताः। सिन्धवः- स्यन्दनशीलाः। धेनवः- चिद्रश्मयः। उप क्षरन्ति- प्रवहन्ति। विश्वतः- सर्वतः। श्रवस्यवः- चिदाकाशस्थमन्त्रश्रवणोपलक्षितानुभूतिकामाः। घृतस्य धाराः- पूतनवनीतोपलक्षितपूतचित्तधाराः। उप यन्ति- उपगच्छन्ति ॥४॥

नाकस्य पृष्ठे अधि तिष्ठति श्रितो यः पृणाति स ह देवेषु गच्छति।

तस्मा आपो घृतमर्षन्ति सिन्धवस्तस्मा इयं दक्षिणा पिन्वते सदा॥ १.१२५.०५

यः। पृणाति- सर्वान् प्रीणाति। सः। नाकस्य पृष्ठे- आनन्दम्। अधि तिष्ठति- अनुभवति। सः। देवेषु- द्योतनशक्तिषु। गच्छति। तस्मै। सिन्धवः- स्यन्दनशीलाः। आपः- मूलशक्तिप्रवाहाः।

Dr. Rangaji

WEBOLIM

घृतम्- ज्योतिः। अर्षन्ति- प्रापयन्ति। तस्मै। पिन्वते- प्रीणयित्रे। सदा- सन्ततम्। इयम्- एषा। दक्षिणा- समर्था अदितिरुषा वा भवति ॥५॥

दक्षिणावतामिदिमानि चित्रा दक्षिणावतां दिवि सूर्यासः।

दक्षिणावन्तो अमृतं भजन्ते दक्षिणावन्तः प्र तिरन्त आयुः॥ १.१२५.०६

इमानि- एतानि। चित्रा- विचित्राणि धनानि। दक्षिणावताम्- दक्षिणोपलक्षितदानवताम्। इत्- एव। दक्षिणावताम्। दिवि- चिदाकाशे। सूर्यासः- आत्मानुभवाः। दक्षिणावन्तः। अमृतम्- अमृतत्त्वम्। भजन्ते- सेवन्ते। दक्षिणावन्तः। आयुः- आयुष्यम्। प्र- प्रकर्षेण। तिरन्ते- वर्धयन्ति ॥६॥

मा पृणन्तो दुरितमेन आरन्मा जारिषुः सूरयः सुव्रतासः।

अन्यस्तेषां परिधिरस्तु कश्चिदपृणन्तमभि सं यन्तु शोकाः॥ १.१२५.०७

दुरितम्- दुष्टम्। एनः- पापम्। पृणन्तः- सर्वान् दानेन प्रीणयन्तः। आ- समन्तात्। मा आरन्- मा प्राप्नुवन्। सूरयः- विदुषः। सुव्रतासः- धर्मात्मानः। मा जारिषुः- मा जीर्णा भवन्तु। अन्यः कश्चित्- इतरः अदाता। तेषाम्- दुष्टानां पापानाम्। परिधिः- धारकः। अस्तु- भवतु। अपृणन्तम्- अदायकम्। शोकाः। अभि- अभितः। सम्- सम्यक्। यन्तु- गच्छन्तु ॥७॥

Dr. Rangani

WEBOLIM